

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
मुक्तस्वाध्यायपीठम्
शैक्षिकविकासकेन्द्रम्, राजीवगान्धीपरिसरः, शृङ्गेरी
आचार्यः / ACHARYA (M.A.)
व्याकरणम्
प्रथमवर्षम्

कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)	
आचार्यप्रथमवर्षम्	प्रथमम्	DSCC 16	महाभाष्यम् (प्रत्याहाराहितम्)	4	
		DSCC 17	परिभाषेन्दुशेखरः(1-16 परिभाषाः)	4	
		DSCC 18	प्रौढमनोरमा (आदितः परिभाषाप्रकरणान्तं यावत्)	4	
		DSCC 19	वैयाकरणभूषणसारः (मङ्गलाचरणं धात्वाख्यातार्थवादश्च)	4	
		AECC 4 AEEC 4	विविधशास्त्रप्रमेयपरिचयः (विविधानां भारतीयशास्त्राणां परिचयः)	4	
		ECA 1	पाठ्येतर-गतिविधयः, नाटकम् (नाटके भागग्रहणम्/ विश्लेषणम्/ संस्कृते लघुचलच्चित्रनिर्माणम्), स्फूर्तिस्पर्धा (क्विज), संस्कृतकार्यक्रमाणाम् आयोजने/प्रबन्धने/प्रचारे सक्रियसहयोगः इत्यादिः ।	2	
	प्रथमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः				22
	द्वितीयम्	DSCC 20	महाभाष्यम् (7-9 आह्निकान्तम्)	4	
		DSCC 21	परिभाषेन्दुशेखरः(17-36 परिभाषाः)	4	
		DSCC 22	प्रौढमनोरमा (सन्धिप्रकरणम्)	4	
		DSCC 23	वैयाकरणभूषणसारः (लकारसुम्नामार्थनिर्णयः)	4	
		AEEC 5	१. विविधशास्त्रप्रमाणविचारः २. शब्दशक्तिविचारः,	6	

अनुवर्तते

			शब्दार्थविचारः	
			३. शास्त्रपारिभाषिकपदपरिचयः	
			४. पद्य/गद्यरचनाकौशलम्	
		INTERNSHIP 4	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
द्वितीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः				28
आचार्यप्रथमवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णशिक्षाङ्कयोगः				50
आचार्यप्रथमवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः		स्नातकोत्तरदक्षता-(PG Diploma)		

आधारग्रन्थाः—मुक्तस्वाध्यायपीठस्य सामग्र्यः—महाभाष्यम्, प्रौढमनोरमा, परिभाषेन्दुशेखरः, वैयाकरणभूषणसारः।

— अनुवर्तते —

द्वितीयवर्षम्

कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)	
आचार्यद्वितीयवर्षम्	तृतीयम्	DSCC 24	लघुशब्देन्दुशेखरः (आदितः परिभाषाप्रकरणान्तं यावत्)	4	
		DSCC 25	परमलघुमञ्जूषा (मङ्गलाचरणतः व्यञ्जनाविचारान्तो भागः)	4	
		DSCC26	वाक्यपदीयम्-ब्रह्मकाण्डम् (प्रथमः खण्डः)	4	
		DSCC 27	शास्त्रविमर्शः निबन्धश्च	4	
		AECC 6	पाण्डुलिपिविज्ञानम्	4	
		ECA 2	पाठ्येतर-गतिविधयः , नाटकम् (नाटके भागग्रहणम्/ विश्लेषणम्/ संस्कृते लघुचलच्चित्रनिर्माणम्), स्फूर्तिस्पर्धा (क्विज्), संस्कृतकार्यक्रमाणाम् आयोजने/प्रबन्धने/प्रचारे सक्रियसहयोगः इत्यादिः	2	
	तृतीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः				22
	चतुर्थम्	DSCC 28	लघुशब्देन्दुशेखरः (सन्धिप्रकरणम्)	4	
		DSCC 29	परमलघुमञ्जूषा (निपातार्थविचारः, नजर्थविचारः, नामार्थविचारः च)	4	
		DSCC 30	वाक्यपदीयम्-ब्रह्मकाण्डम् (द्वितीयः खण्डः)	4	
		Disseratation	व्याकरणशास्त्रसम्बद्धः अभीष्टविषयकः लघुशोधप्रबन्धः	6	
		ECA 3	पाठ्येतर-गतिविधयः , नाटकम् (नाटके भागग्रहणम्/ विश्लेषणम्/ संस्कृते लघुचलच्चित्रनिर्माणम्), स्फूर्तिस्पर्धा (क्विज्), संस्कृतकार्यक्रमाणाम् आयोजने/प्रबन्धने/प्रचारे	2	

इन्दुवर्तते

			सक्रियसहयोगः इत्यादिः	
			चतुर्थसत्रार्थस्य शिक्षाङ्गयोगः	20
			आचार्यद्वितीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णशिक्षाङ्गयोगः	42
आचार्यद्वितीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः			आचार्यः (स्नोतकोत्तर -उपाधिः)	

आधारग्रन्थाः-मुक्तस्वाध्यायपीठस्य सामग्र्यः -लघुशब्देन्दुशेखरः,
परमलघुमञ्जूषा, वाक्यपदीयम्।

अध्यापकानां नामानि

१. Jagdeesh Bhu
२. Dr. Sandeep Kumar Dubey
३. (उमामहेश्वरः एत
- ४.

हस्ताक्षरम्

J Bhu

सन्दीप कुमारे

आचार्यः एत 20/06/2023

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

मुक्तस्वाध्यायपीठम्

शैक्षिकविकासकेन्द्रम्, राजीवगान्धीपरिसरः, शृङ्गेरी

आचार्यः / ACHARYA (M.A.)

साहित्यम्

प्रथमवर्षम्

कक्ष्या	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	क्रेडिट्
आचार्यप्रथमवर्षम्	प्रथमम्	DSCC 16	ध्वनिकारस्य परिचयः मङ्गलपद्यञ्च, काव्यस्यात्मा ध्वनिः, प्रतीयमानतत्त्वम्, ध्वनिस्वरूपनिर्वचनम्, अभाववादीनां विकल्पत्रयम् आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः ध्वन्यालोकः (प्रथमचतुर्थोद्योतौ) (खण्डः - १,२,३)	4
		DSCC 17	लक्षणायाः भेदः, अविवक्षितवाच्यध्वनिः, विवक्षितान्यपरवाच्यध्वनिः, ध्वनौ अलङ्कारमतसमीक्षा आधारग्रन्थः -मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः ध्वन्यालोकः (द्वितीयतृतीयोद्योतौ) (खण्डः -१,२)	4
		DSCC 18	काव्यस्वरूपनिर्णयः, शब्दार्थस्वरूपनिर्णयः, ध्वनिनिर्णयः , गुणीभूतव्यङ्ग्यस्वरूपादिसिद्धिश्च व्यञ्जनासिद्धिश्च आधारग्रन्थः -मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः काव्यप्रकाशः (१ तः ६ उल्लासाः) (खण्डः -१,२,३,४)	4
		DSCC 19	गद्यकाव्यम् , कादम्बर्याः मङ्गलादिपद्यम् शूद्रकादिवर्णनम् आधारग्रन्थः -मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता कादम्बरी (खण्डः -१,२)	4
		AECC 4	विविधशास्त्रप्रमेयपरिचयः	4

~~AECC 4~~

AECC 4

		(विविधानां भारतीयशास्त्राणां परिचयः)	
	ECA 1	पाठ्येतर-गतिविधयः, नाटकम् (नाटके भागग्रहणम्/ विश्लेषणम्/ संस्कृते लघुचलच्चित्रनिर्माणम्), स्फूर्तिस्पर्धा (क्विज) , संस्कृतकार्यक्रमाणाम् आयोजने/प्रबन्धने/प्रचारे सक्रियसहयोगः इत्यादिः ।	2
	प्रथमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः		22
द्वितीयम्	DSCC 20	काव्यदोषाः, वाक्यरसदोषाः आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः काव्यप्रकाशः (७ तः १० उल्लासाः) (खण्डः -१,२)	4
	DSCC 21	ग्रन्थकारपरिचयः वक्रोक्तिपरिचयः, काव्यमार्गाः तेषां गुणाश्च आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितं वक्रोक्तिजीवितम् (खण्डः -१,२)	4
	DSCC 22	काव्यलक्षणं तद्भेदाश्च, गुणानामभिव्यञ्जिकारचनाभावध्वनिश्च, रसाभासो भावाभासो रसादिध्वनेः संलक्ष्यक्रमत्वम् आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः रसगङ्गाधरः (खण्डः - १,५,६)	4
	DSCC 23	नलदमयन्त्योः अनुरागः , नलस्य उपवनविहारः , हंसविलापः आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितं नैषधीयचरितम् (खण्डः - १,२,३)	4
	AEEC 5 AEECS	१.विविधशास्त्रप्रमाणविचारः २.शब्दशक्तिविचारः, शब्दार्थविचारः ३.शास्त्रपारिभाषिकपदपरिचयः ४.पद्य/गद्यरचनाकौशलम् ।	6

	INTERNSHIP 4	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके/ सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
द्वितीयसत्रार्थस्य योगः			28
आचार्यप्रथमवर्षस्य सम्पूर्णशिक्षाङ्गयोगः			50
आचार्यप्रथमवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः	स्नातकोत्तरदक्षता (PG Diploma)		

द्वितीयवर्षम्				
कक्ष्या	सत्रार्थ म्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	क्रेडि ट्
आचार्यद्वितीयव र्षम्	तृतीय म्	DSCC 24	काव्यगुणाः , वामनोक्तगुणभेदालोचनम् , अलङ्कारस्वरूपविवेचनम् , शब्दालङ्काराः आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः काव्यप्रकाशः (७ तः १० उल्लासाः) (खण्डः - ३)	4
		DSCC 25	रसस्वरूपम् , भावविवेचनम् , रसस्य भेदाः आधारग्रन्थः - - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः रसगङ्गाधरः (खण्डः - २,३)	4
		DSCC 26	व्यक्तिविवेकस्य मङ्गलम् , ध्वनिलक्षणे दोषाः, शब्दप्रवृत्तिनिमित्तकत्वाविषयभिन्नकर्तृकत्वभ्रमहेतवः आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः व्यक्तिविवेकः (खण्डः -१,२)	4
		DSCC 27	अभिधावृत्तमातृकाग्रन्थकृत्परिचयोऽभिधाव्यापारपरिचयश्च, मुकुलभट्टाभिमतं लक्षणायाः स्वरूपम् । आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता अभिधावृत्तमातृका (खण्डः -१,२)	4
		AECCG (AEEC 6)	पाण्डुलिपिविज्ञानम् ~~अनुसन्धानपद्धतिः~~	4
		ECA 2	पाठ्येतर-गतिविधयः , नाटकम् (नाटके भागग्रहणम्/ विश्लेषणम्/ संस्कृते लघुचलच्चित्रनिर्माणम्), स्फूर्तिस्पर्धा (क्विज) , संस्कृतकार्यक्रमाणाम् आयोजने/प्रबन्धने/प्रचारे सक्रियसहयोगः इत्यादिः	2
तृतीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्गयोगः				22

